

ARAŞTIRMA

EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN OBEZ GEBELERE KARŞI ÖNYARGISI

Serap ÖZTÜRK ALTINAYAK* Elif Yağmur GÜR** Serap EJDER APAY***
Hava ÖZKAN****

Alınış Tarihi:07.09.2017

Kabul Tarihi: 01.10.2017

ÖZET

Amaç: Bu araştırma ebelik öğrencilerinin obez gebelere ilişkin ön yargılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Karadeniz bölgesinde bir üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi 2., 3. ve 4. sınıfta eğitim gören 173 ebelik bölümü öğrencisi ile yürütülmüştür. Veriler "Kişisel Bilgi Formu" ve "GAMS-27 Obezite Ön Yargı Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik dağılım, ortalama, ANOVA, Kruskal Wallis, bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre GAMS-27 Obezite Ön Yargı Ölçeği puan ortalaması karşılaştırıldığında; öğrencilerin sınıfları ile GAMS-27 Obezite Ön Yargı Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırmada GAMS-27 Ön Yargı ölçek toplam puan ortalaması 74.51 ± 8.46 olup, öğrencilerin %69.9'u önyargıya eğilimli, %10.4'ünün ön yargılı, %19.7'sinin ise önyargısız olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Araştırmada öğrencilerin yarısından fazlasının ön yargıya eğilimli olduğu, çok azının ise ön yargılı olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin sınıfı büyüdükçe ön yargılarının da arttığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Ebe; gebe; obezite; öğrenci; önyargı.

ABSTRACT

Midwifery Students' Prejudice Against Obese Pregnant Women

Objective: This study was conducted to determine the prejudices of midwifery students against obese pregnant women.

Methods: The study was conducted with 173 2nd, 3rd, and 4th-year midwifery students in the Health Sciences Faculty of a university in the Black Sea region. The data were collected by using the "Personal Information Form" and the "GAMS-27 Obesity Prejudice Scale". Number, percentage distribution, mean, ANOVA, Kruskal Wallis test, and independent samples t test were used to assess the data.

Results: When the mean scores of GAMS-27 Obesity Prejudice Scale were compared in terms of the descriptive characteristics of the students in the study, it was found that there was a statistically significant difference between total mean scores of GAMS-27 Obesity Prejudice Scale and the students' classes. In the study, it was determined that while total mean score of GAMS-27 Prejudice scale was 74.51 ± 8.46 , 69.9% of the students had the tendency for prejudice, 10.4% were prejudiced, and 19.7% did not have the prejudice

Conclusions: It was found that male student nurses having more difficulties and were rejected by greater number of patients in clinical practice. It is recommended planning of facilitating initiatives especially for male students at clinical practice. In the study, it was found that more than half of the students had the tendency for prejudice and very few ones were prejudiced. It was observed that the students studying in the upper years had also more prejudices.

Keywords: Midwife; obesity; pregnant woman; prejudice; student.

GİRİŞ

Obezite, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından "sağlığı bozacak ölçüde vücutta anormal veya aşırı yağ birikmesi" olarak tanımlanmaktadır. Obeziteyi tanımlama ölçütü olarak genellikle vücut ağırlığının kg, boy uzunluğunun metre cinsinden karesine

bölünmesiyle bulunan "Beden Kitle İndeksi (BKİ)" kullanılmaktadır (T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu 2013). BKİ'nin bel-kalça oranı (BKO) veya derialtı yağ dokusu ölçümleri gibi vücuttaki yağ dağılımını göstermemesi bir eksiklik olmakla birlikte, ölçümünün kolay, güvenilir, ucuz ve

*Öğr. Gör. Gaziosmanpaşa Üniv. Sağlık Bilimleri Fak. Ebelik Bölümü e-posta: serapozturk88@hotmail.com

**Arş. Gör. Dr. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fak. Ebelik Böl.

***Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fak. Ebelik Böl.

****Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniv. Sağlık Bil. Fak. Ebelik Böl.

tekrarlanabilir olması, yaygın olarak kabul görmesine yol açmış ve epidemiyolojik çalışmalarda obeziteyi değerlendirmek için en çok tercih edilen parametre olmuştur (Kaya, Gedik, Bayram, Bahçeci, Sabuncu, Tuzcu ve ark. 2009). Obezite tanısında, obez hastanın öyküsünün alınması, fizik muayenesinin ve gerekli laboratuvar tetkiklerinin yapılması, boy-vücut-bel çevresi hesaplamaları oldukça önemli olmakla birlikte bu parametreler tanı da koydurucudurlar (T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü 2014)

Obezite, tüm toplumlarda çok yaygın görülen bir sağlık sorunudur ve giderek küresel bir epidemi halini almaktadır. DSÖ tarafından Asya, Afrika ve Avrupa'nın 6 ayrı bölgesinde yapılan ve 12 yıl süren MONICA (Monitoring of Trends and Determinants in Cardiovascular Diseases /Kardiyovasküler Hastalıkta Belirleyicilerin ve Eğilimlerin Çok Uluslu İzlenmesi) çalışmasında obezite prevalansında 10 yılda %10-30 arasında bir artış olduğu bildirilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü 2014). Toplam 24.788 kişinin tarandığı Türkiye Diyabet, Obezite ve Hipertansiyon Epidemiyolojisi Araştırması-I (TURDEP) çalışmasının sonuçları değerlendirildiğinde obezite prevalansı kadınlarda %30, erkeklerde %13, genelde ise %22.3 olarak tespit edilmiştir. Yaş dağılımına göre incelendiğinde prevalansın 30'lu yaşlarda arttığı, 45-65 yaşları arasında en üst seviyeye çıktığı görülmüştür. Türkiye geneli değerlendirildiğinde ise doğu bölgelerinde daha az obeziteye rastlanılmıştır. Santral obezite (bel çevresi kadında >88 cm, erkekte >102 cm) prevalansı kadınlarda %49, erkeklerde %17, genelde %35 olarak tespit edilmiştir. TURDEP-I çalışmasından 12 yıl sonra yapılan TURDEP-II çalışmasında Türk erişkin toplumunda 1998'de %22.3 olan obezite prevalansının %40 artarak 2010'da %31.2'ye ulaştığı görülmüştür. Kadınlarda obezite prevalansı %44 olarak saptanmış ve son 12 yılda prevalansın kadınlarda %34 arttığı bulunmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü 2014; Satman, Yılmaz, Sengu, Salman, Salman, Uygur 2002; Türkiye Endokronoloji ve Metabolizma Derneği 2014).

Obezite oranlarının bu kadar yüksek olması, toplumdaki yaygınlığı, obeziteyi önemli bir sağlık sorunu haline getirmiştir. Obez bireyler sadece fiziksel değil aynı zamanda psikiyatrik anlamda da sorunlar yaşamaktadırlar. Toplumda obez bireyler ön yargılara ve damgalanmalara

maruz kalabilmektedirler. Aynı zamanda obezite sorunu olan bireyler; iş yerlerinde, eğitim aldıkları kurumlarda, başvurdukları sağlık kuruluşlarında, medyada ve kişisel ilişkiler gibi hayatın pek çok alanında olumsuz davranışlarla karşılaşabilmektedirler.(Balcıoğlu, Başer 2008; Türkiye Endokronoloji ve Metabolizma Derneği 2014; Sert, Seven, Çetinkaya, Pelin, Aygin 2016). Özellikle sağlık alanında; obezite sorunu olan bireylerin preoperatif ve postoperatif bakımlarının zor olması, yapılan girişimlerden sonra komplikasyon gelişme riskinin yüksekliği, ağırlıklarından dolayı pozisyon verilmesinde yaşanan zorluklar obezlere yönelik tedavi ve bakımda kullanılacak olan malzemelerin uygun boyutlarda olmaması yada yetersiz olması gibi pek çok nedenle sorun yaşanabilmektedir. Bütün bunların sonucu olarak da obez bireyler, sağlık çalışanlarının olumsuz tutum ve ön yargılı davranışlarına da maruz kalabilmektedirler (Balcıoğlu, Başer 2008; Crandall, Martinez 1996; Hamurcu, Öner, Telatar, Yeşildağ 2015; Sert, Seven, Çetinkaya, Pelin, Aygin 2016; Janssen, Craig, Boyce, Pickett 2004).

Obezitenin özellikle kadın sağlığı için hayatın erken döneminden itibaren üreme fonksiyonlarını etkilemeye başladığı bilinmektedir. Obez kızların daha erken puberteye girmesi, obez kadınlarda hiperandrojenizm ve anovuluar siklus riskinin artması, kanserin değişik formlarının görülmesinin obezite ile ilişkisi olduğu saptanmıştır. Literatürdeki veriler ışığında obez insanların dünya nüfusunun büyük bir kısmını oluşturduğu görülmektedir. Bu durum doğurganlık çağındaki kadınlarda obezite ya da fazla kilolu olma oranının giderek arttığını göstermektedir (Mold, Forbes 2013; Ejder Apay, Kılıç, Pasinlioğlu 2010). La Coursiere ve arkadaşları 1992-2001 yılları arasında Utah Eyaletinde doğum yapan obez kadınları retrospektif olarak inceledikleri bir çalışmada, gebelerin %35.2'sinin doğum öncesinde ya fazla kilolu ya da obez olduğunu belirlemişlerdir (La Coursiere, Bloebaum, Duncan, Varner 2005). Ehrenberg ve arkadaşlarının Cleveland'da yaptıkları çalışmada kadınlar için benzer bulgular ortaya koymuşlardır (Ehrenberg, Dierker, Milluzi, Mercer 2002). Literatür göz önüne alındığında, bir ebenin fazla kilolu ya da obez bir gebeye bakım vermesi ya da doğum yaptırma olasılığı oldukça yüksektir.

Obezite ile birlikte ortaya çıkan psikolojik ve sosyal sorunların sebepleri arasında bireylerin obez bireylere karşı önyargıları ve

obez bireylere karşı ayrımcı tutumları en sık rastlanan olgulardır. Önyargı “eksik hatalı bir yargılama süreci sonucunda öteki şahıs ve gruplara karşı olumsuz, hoşgörüsüz, haksız ve ayrımcı tutumlar olarak tanımlanabilir (Gürses, 2005; Ercan, Akçil Ok, Kızıltan, Altun 2015). Obezite önyargısı ise eğitim, sağlık gibi pek çok alanda bireylerin karşılaştıkları hoşgörüsüz, olumsuz tutum ve davranışlara maruz kalma olarak tanımlanabilmektedir (Paker, 2014; Welborn, 2013). Ancak obez bireylerin obezite önyargısına özellikle sağlık alanında karşı karşıya kalmaları bireylerin eksiksiz bir bakım ve tedavi almalarında sorun olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Obezite prevalansının yüksek olmasının bir sonucu olarak, obez gebelerle de yaşamın her alanında karşılaşma ihtimali yüksek olan ve profesyonel sağlık ekibinde önemli görevler üstlenen ebe adaylarının obez/kilolu gebeleri ve bireyleri yargılamadan, onları damgalamadan ve herhangi bir ayrımcılık yapmadan bakım vermesi mesleki bir sorumluluğudur. Bakım kalitesi yükseltilirse toplumun obez gebelere karşı sergiledikleri olumsuz tutum ve davranışlarda bir miktar azalabilir. Bu sebeple bakım kalitesinin yükseltilmesi toplumun obez gebelere karşı tutumlarını olumlu yönde değiştirmede önemli bir rol oynamaktadır (Crandall, Martinez 1996).

Yapılan literatür incelemesinde obezite ile ilgili pek çok araştırma yapılmasına rağmen; ebelik öğrencilerinin obez gebelere ilişkin ön yargılarını belirleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışma ebelik öğrencilerinin obez gebelere ilişkin ön yargılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Şekli: Araştırma tanımlayıcı olarak yürütülmüştür.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman: Araştırma, Karadeniz bölgesinde bir üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesinde 2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar döneminde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örnelemi: Araştırmanın evrenini 2016-2017 bahar döneminde Karadeniz bölgesinde bir üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik bölümü 2. 3. ve 4. sınıfında eğitim gören 192 ebelik bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Birinci sınıf öğrencileri temel becerilerini geliştirmek için hastanedeki bütün servislere çıkarıldıkları ve bu servislerde gebelerle karşılaşma ihtimalleri düşük olduğundan araştırma kapsamına alınmamışlardır. Araştırmanın örneklemini ise

173 ebelik bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gitmeden evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmış olup evrenin %90'ına ulaşılmıştır. Ulaşılamayan 19 öğrencinin 5'i araştırmaya katılmak istememiş, 7'si döneme devam etmemiş, 3'üne ise ulaşılammıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri “Anket Formu” ve “GAMS-27 Obezite Önyargı Ölçeği” ile toplanmıştır.

Anket formu: Araştırmacılar tarafından literatür (Balçioğlu, Başer 2008; Satman, Yılmaz, Sengu, Salman, Salman, Uygur 2002; Sert, Seven, Çetinkaya, Pelin, Aygin 2016) doğrultusunda oluşturulan 11 maddelik anket formu; yaş, kilo, boy gibi bilgilerin yanı sıra aile, akraba ve yakın arkadaşlar da obez birey olma durumu, hayatının herhangi bir döneminde obez olma durumu, beslenme şekli, kilo yönünden kendini nasıl tanımladığı gibi sosyo-demografik özellikleri içermektedir.

GAMS 27-Obezite Önyargı Ölçeği: Ercan, Akçil, Kızıltan ve Altun tarafından 2015 yılında geliştirilen ölçek 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten en yüksek puan 135, en düşük 27 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan toplam puan azaldıkça bireyler obeziteye karşı önyargısız, puan arttıkça ön yargılı düşünceye sahip olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğin kesme noktaları değerlendirildiğinde 68.00 puan ve altı ön yargısız, 68.01-84.99 puan önyargıya eğilimli, 85 puan ve üstü ön yargılı olarak değerlendirilmektedir (Ercan, Akçil Ok, Kızıltan, Altun 2015). Ölçeğin cronbach-alfa katsayısı 0.847 olup bu çalışmada cronbach-alfa katsayısı 0.69 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Değişkenleri: Araştırmanın bağımlı değişkeni GAMS 27-Obezite Önyargı Ölçeği iken; yaş, kilo, boy gibi bilgilerin yanı sıra aile, akraba ve yakın arkadaşlar da obez birey olma durumu, hayatının herhangi bir döneminde obez olma durumu, beslenme şekli, kilo yönünden kendini nasıl tanımladığı araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması: Araştırmacılar tarafından sınıf ortamında katılımcılara araştırmanın amacı ve önemi konusunda gerekli açıklamalar yapılmıştır. Araştırmada elde edilecek bulguların istatistiksel analizi yapıldıktan sonra sonuçların sunulacağı, kişisel bilgilere kesinlikle yer verilmeyeceği ve araştırma sonuçlarının belirtilen amaçlar dışında kullanılmayacağı konusunda gerekli açıklamalar yapılmıştır. Açıklamalar yapıldıktan sonra

araştırmaya katılmak istemediğini belirten öğrenciler araştırmaya alınmayarak sınıf ortamı dışına çıkarılmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere veri toplama formları yüz yüze görüşme tekniğiyle uygulanmıştır. Öğrenciler veri toplama araçlarını doldurmaya başlamadan önce bilimsel araştırmaların önemi konusunda gerekli açıklamalar yapılmış ve soruları dikkatli şekilde okuyarak olabildiğince doğru yanıtlar vermeleri istenmiştir. Öğrenciler veri toplama formlarını ortalama 5-10 dakikalık bir sürede doldurmuşlardır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler SPSS 20.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdelik dağılım, ortalama, ANOVA, Kruskal Wallis ve bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırma verilerini toplamaya başlamadan önce ilgili üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Anabilim Dalı'ndan gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilerek ve katılımcıların sözel onayları alınarak "Bilgilendirilmiş Onam İlkesi"ne; katılımcılara istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri belirtilerek "Özerklik İlkesi"ne; bireysel bilgilerin araştırmacı ile paylaşıldıktan sonra korunacağı söylenerek "Gizlilik ve Gizliliğin Korunması ilkesi"ne; elde edilen bilgilerin ve cevaplayanın kimliğinin gizli tutulacağı belirtilerek "Kimliksizlik ve Güvenlik ilkesi"ne uyulmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırmanın örneklemini tek bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi ebelik bölümü öğrencilerinin oluşturması bu çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri değerlendirildiğinde; %30.6'sının 20 yaşında, %35.8'inin 3. sınıfta, %82.7'sinin orta düzeyde gelir durumu algısına sahip olduğu, %68.8'inin devlet yurdunda kaldığı, %42.8'inin ev yemekleri yediği, %77.4'ünün normal beden kitle indeksine, %59.6'sının normal vücut ağırlığı algısına sahip olduğu, %79.2'sinin geçmişte fazla kilolu/obez olmadığı, %50.9'unun fazla kilolu/obez yakınının olduğu, fazla kilolu/obez yakını olanların %52.3'ünün akrabaları ya da arkadaşlarının olduğu ve

%60.7'sinin stajlarda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaştığı bulunmuştur (Tablo 1).

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre GAMS-27 obezite ön yargı ölçeğinden alınan puan ortalamalarının karşılaştırılmasına bakıldığında; 4. sınıfta olan öğrencilerin ölçek puan ortalamasının daha yüksek olduğu ve sınıflar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p=0.01$) bulunurken, 22 yaşında olan ebe öğrencilerin, gelir durumu algısı iyi olanların, evde kalanların, beden kitle indeksi zayıf olanların, geçmişte fazla kilolu ya da obez olmayanların, fazla kilolu/ obez yakını olmayanların, ailesinde obez olanların ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Öğrencilerin beslenme şekilleri, vücut ağırlığı algıları, stajlarda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşma durumlarına göre ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 1).

Öğrencilerin obezite ön yargı ölçeğinin kesme noktalarına göre puan dağılımına bakıldığında; %69.9'mın ön yargıya eğilimli olduğu, %19.7'sinin ön yargısız olduğu ve %10.4'ünün ön yargılı olduğu bulunmuştur (Tablo 2)

Öğrencilerin obezite ön yargı ölçeğinden alabilecekleri en düşük puan 27 ve en yüksek puan 135 puandır. Araştırmada öğrencilerin aldıkları GAMS-27 obezite ön yargı ölçeği puan ortalamaları incelendiğinde; toplam puan ortalaması 74.51 ± 8.46 olduğu, alınan minimum puanın 53, maximum puanın ise 101 olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

Araştırma sonucunda elde edilen veriler ilgili literatür bulguları ile tartışılmıştır. Obezite dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli düzeyde morbidite ve mortalite ile ilişkili, prevelansı yüksek olan, küresel boyutta fiziksel ve ruhsal sorunlara neden olabilen bir sağlık problemidir. Obezitenin toplumda yaygın bir şekilde görülmesi ebe öğrencilerin de obez gebeler ile karşılaşma sıklığını artırmaktadır (Boles, Adams, Gredler, Manhas 2014; Yanikkerem 2017). Obezite sorunu olan bireylerin yaşadığı fiziksel ve psikolojik problemlerin yanı sıra sosyal yaşantılarında da çok büyük zorluklarla karşılaştıkları ulusal (Usta, Acar, Aygün 2015; Uluöz 2016) ve uluslararası düzeyde yapılan araştırmalarda bildirilmiştir (Poon, Tarrant 2009; Chambliss, Finley, Blair 2004).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı ve Obezite Önyargı Ölçeğine Göre Karşılaştırılması (n=173)

Özellikler	n	%	Ölçek Puan Ort ± SS	Test ve p değeri
Yaş				
19	24	13.9	74.17±8.07	KW=2.51 p=0.64
20	53	30.6	73.15±6.80	
21	51	29.5	75.10±8.94	
22	31	17.9	76.00±10.64	
23	14	8.1	74.86±8.01	
Sınıf			72.21±7.35	
2	57	32.9	74.60±7.68	F=4.99
3	62	35.8	77.07±9.75	p=0.01
4	54	31.3		
Gelir Durumu Algısı				
İyi	30	17.3	77.07±8.81	t=1.83
Orta	143	82.7	73.98±8.32	p= 0.42
Kalınan Yer				
Devlet yurdu	119	68.8	73.91±8.67	KW=1.76 p=0.42
Özel yurt	26	15.0	75.19±6.79	
Ev	28	16.2	76.46±8.91	
Beslenme Şekli				
Fast-food	55	31.8	74.14±9.19	F=0.08 p=0.92
Ev yemekleri	74	42.8	74.74±8.17	
Yurt yemekleri	44	25.4	74.59±8.16	
BKİ				
Zayıf (18.49 ve altı)	15	8.7	75.60±7.36	KW=3.15 p=0.37
Normal (18.5- 24.99)	134	77.4	74.87±8.52	
Hafif Şişman (25.0 - 29.99)	18	10.4	72.78±8.50	
Obez (> 30.0)	6	3.5	69.00±9.05	
Vücut Ağırlığı Algısı				
Zayıf	30	17.3	75.36±7.55	F=2.78 p=0.06
Normal	103	59.6	75.33±8.79	
Şişman	40	23.1	71.77±7.84	
Geçmişte Fazla Kilolu/Obez Olma Durumu				
Evet	36	20.8	72.67±8.38	t=-1.48
Hayır	137	79.2	75.00±8.45	p= 0.14
Fazla Kilolu/Obez Yakını Olma Durumu				
Var	88	50.9	73.60±8.44	t=-1.45
Yok	85	49.1	75.45±8.44	p= 0.15
Yakınlık Derecesi (n=88)				
Aile	42	47.7	74.19±9.99	t=0.62
Akraba/Arkadaş	46	52.3	73.06±6.79	p= 0.53
Stajlarda Fazla Kilolu/Obez Gebelerle Karşılaşma Durumu				
Evet	105	60.7	74.44±9.12	t=-0.13
Hayır	68	39.3	74.62±7.39	p=0.90

Yapılan araştırmalarda obeziteye karşı önyargı ve olumsuz tutumların olduğu saptanmıştır (Storch, Milsom, DeBraganza, Lewin, Geffken, Silverstein 2007; Soto, Armendariz-Anguiano, Bacardi-Gascon, Cruz 2014; Sarıkaya, Öztürk Afyaon, Turegun 2013).

Bu araştırmada yaş, gelir durumu algısı, kalınan yer, beslenme şekli, BKİ, vücut ağırlığı algısı, geçmişte fazla kilolu/obez olma durumu, fazla kilolu/obez yakını olma durumu, yakınlık derecesi ve stajlarda fazla kilolu/obez gebelerle karşılaşma durumu değişkenlerinin obeziteye

karşı önyargılı olma durumunu etkilemediği bulunmuştur. Benzer şekilde Sert, Seven, Çetinkaya, Pelin ve Aygin (2016) yaptığı araştırmada yaş, gelir durumu, BKİ, kilo yönünden kendini tanımlama, hayatlarının herhangi bir döneminde fazla kilolu/obez olma, aile veya akrabalarda fazla kilolu/obez birey olma, öğrencilerin kaldığı yer ve beslenme şekli değişkenlerinin obeziteye karşı önyargılı olma durumunu etkilemediğini bulmuşlardır. Araştırma bulguları bu araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Obezite Önyargı Ölçeğinin Kesme Noktalarına Göre Dağılımı

Kesme Noktaları	n	%
Önyargısız (68.00 ve altı)	34	19.7
Önyargıya Eğilimli (68.01-84.99)	121	69.9
Önyargılı (85.00 ve üstü)	18	10.4

Araştırmada sınıf değişkeninin obeziteye karşı önyargılı olma durumunu etkilediği bulunmuştur. Ancak Sert, Seven, Çetinkaya, Pelin ve Aygin (2016) yapmış olduğu çalışmada, sınıf değişkeninin obeziteye karşı ön yargıyı etkilemediği, Uluöz'ün (2016) beden eğitimi ve spor yüksek okulu öğrencileri üzerinde yaptığı bir başka çalışmada sınıf yükseldikçe kilolu ve obez bireylere karşı tutumun olumlu yönde değiştiği bulunmuştur. Araştırmalardaki bu farkın sağlık eğitimi alan öğrencilerin stajlarda gördükleri obez gebelerin ya da hastaların daha fazla zorluk çektiklerini gözlemlemeleri, kronik hastalık prevalansının yüksek olduğunu bilmeleri, obez gebelerle ve hastalarla çalışırken yaşadıkları zorlukların öğrencilerde olumsuz tutum puanlarının artmasına sebep olmuş olabileceği düşünülmektedir. Örneğin obez bir gebenin acil sezaryene alınması durumunda sedye ile taşınmasındaki zorluklar, sezaryen sonu yara iyileşmesinin gecikmesi, bakımını yaparken yatak içi hareketlerin yapılmasındaki zorluklar, derin ven trombozu gelişmesi, takibe gelen bir gebenin tansiyonunu ölçmek için manşonun gebenin kolunu saracak kadar uzun olmaması, NST cihazının lastiklerinin yetişmemesi, gibi durumların öğrencilerin obez gebelere ilişkin ön yargılarını artırmış olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 3. Obezite Önyargı Ölçeğinden Alınabilecek ve Alınan Min-Max. Puanlar ile Ölçek Toplam Puan Ortalaması

Obezite Önyargı Ölçeği	Ölçekten Alınabilecek Min-Max. Puanlar	Ölçekten Alınan Min-Max Puanlar	$\bar{X} \pm SS$
Toplam	27-135	53-101	74.51±8.46

Sert, Seven, Çetinkaya, Pelin ve Aygin 2016 yılında yapmış olduğu araştırma bulgularında

araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının önyargıya eğilimli, yaklaşık dörtte birinin ise önyargılı olduğu saptanmıştır. Stein, Lupp, Ruzanska, Sikorski, König, Riedel-Heller'in (2014) 18-94 yaş aralığında olan 1657 kişi üzerinde yaptıkları çalışmada (%99.1'inin), Pantenburg, Sikorski, Lupp, Schomerus, Könign ve Riedel-Heller'in (2012) tıp öğrencileriyle yaptıkları çalışmada (%98.9'unun) araştırmaya katılanların tamamına yakınının obez bireylere yönelik olumsuz tutuma ve önyargıya sahip olduğunu bulmuşlardır. Sağlık çalışanlarının obez hastaya yönelik tutumlarını inceleyen bazı çalışmalarda hekimlerin %40'mın negatif tutum içinde oldukları, hemşirelere seçim şansı verilse %45.8'inin obez hastaya bakım vermeyi tercih etmeyecekleri, yine hemşirelerin %52'sinin obez hastaya bakım vermede isteksiz olduğu gösterilmiştir (Poont, Tarrant 2009; Usta, Akyolcu 2014; Jay, Kalet, Ark, McMacken, messito, Richter et al 2009). Bu çalışmada ise ebeklik bölümü öğrencilerinin yarısından fazlasının ön yargıya eğilimli, çok azının ise ön yargılı olduğu saptanmıştır. Araştırma bulguları literatür bulguları ile benzerlik göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ebelik öğrencilerinin obez gebelere ilişkin ön yargılarını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma sonucunda; öğrencilerin yarısından fazlasının ön yargıya eğilimli olduğu, çok azının ise ön yargılı olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin sınıfı arttıkça ön yargılarının da arttığı görülmüştür. Obezitenin endemik bir hastalık olması nedeniyle toplumda obezite oranının giderek artacağı bunun doğal bir sonucu olarak obez gebelerinde artacağı ve gerek gebeliklerinde olsun gerek doğum sonu süreçte olsun hayatlarının her alanında ebelerin hizmetine ihtiyaç duyacağı göz önüne alınırsa bu bireylerin optimal düzeyde hizmet almaları için ebeklik bölümü öğrencilerine gerekli eğitimin verilerek, obezite farkındalığının sağlanması ve obez gebelere karşı oluşabilecek olumsuz tutum ve davranışların önlenmesi gerekmektedir. Bunun için ebe öğrencilerin okul dönemlerinde obez bireylere karşı ön yargı düzeylerinin belirlenmesi, ders müfredatında obezite, ön yargı ve yol açtığı sorunlara yönelik konulara daha fazla yer verilmesi önerilebilir. Bu uygulamalarla ebeklik öğrencilerinin ön yargıları azaltılarak, obez gebelere daha kaliteli bakım vermelerine, obez gebelere karşı oluşan olumsuz tutum ve davranışların azaltılmasında önemli rol üstlenmelerine olanak sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Balcioglu İ, Başer SZ.** Obezitenin Psikiyatrik Yönü. İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi 2008; 62:341-8.
- Brown I,** Nurses' Attitudes Towards Adult Patients Who Are Obese: Literature Review, *J Adv Nurs* 2006;53(2):221-32.
- Boles M, Adams A, Gredler A, Manhas S.** Ability of A Mass Media Campaign to Influence Knowledge, Attitudes, and Behaviors About Sugary Drinks And Obesity. *Prev Med* 2014;(67):40-45. DOI: 10.1016/j.ypmed.2014.07.023
- Crandall CS, Martinez R.** Culture, Ideology and Antifat Attitude. *Pers Soc Psychol Bull* 1996;22(11):1165-76.
- Chambliss H, Finley C, Blair S.** Attitudes Toward Obese Individuals Among Exercise Science Students. *Medicine and Science in Sports and Exercise* 2004;36(3):468-74.
- Ejder Apay S, Kılıç M, Pasinlioğlu T.** Obez Gebelerde Doğum Eylemi ve Doğum Sonu Dönem. *TAF Prev Med Bull* 2010;9(2):151-6.
- Ehrenberg HM, Dierker L, Milluzzi C, Mercer BM.** Prevalence of Maternal Obesity in An Urban Center. *American Journal of Obstetrics and Gynecology* 2002;187(5):1189-93.
- Ercan A, Akçil Ok M, Kızıltan G, Altun S.** Sağlık Bilimleri Öğrencileri İçin Obezite Önyargı Ölçeğinin Geliştirilmesi: GAMS-27 Obezite Önyargı Ölçeği. *Uluslararası Hakemli Beslenme Araştırmaları Dergisi*, 2015;3(2):29-43.
- Gürses İ.** Önyargının Nedenleri. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2005; 14(1):143-60.
- Hamurcu P, Öner C, Telatar B, Yeşildağ Ş.** Obezitenin Benlik Saygısı ve Beden Algısı Üzerine Etkisi. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi* 2015;19(3):122-9.
- Janssen I, Craig WM, Boyce WF, Pickett W.** Associations between Overweight and Obesity with Bullying Behaviors in School Aged Children, *Pediatrics*, 2004;113(5): 1187-94.
- Jay M, Kalet A, Ark T, McMacken M, Messito M, Richter MJ, Schlair R, Sherman S, Zabar S, Gillespie C.** Physicians' Attitudes About Obesity and Their Associations with Competency and Specialty: A Cross-Sectional Study. *BMC Health Serv Res* 2009; 9(106):1-11
- Kaya A, Gedik VT, Bayram F, Bahçeci M, Sabuncu T, Tutcu A, Arıkan Ş, Gökalp D.** Hipertansiyon, Obezite, Lipid Metabolizması Hekim için Tanı ve Tedavi Rehberi, 1. Baskı, Ankara, Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, 2009.p.51-5.
- La Coursiere DY, Bloebaum L, Duncan JD, Varner MW.** Population-Based Trends and Correlates of Maternal Overweight and Obesity Utah 1991- 2001. *American Journal of Obstetrics and Gynecology* 2005;192(3):832-9.
- Mold F, Forbes A.** Patients'And Professionals' Experiences and Perspectives of Obesity in Health Care Settings: A Synthesis of Current Research, *Health Expect*, 2013; 16(2):119-42.
- Poon M, Tarrant M.** Obesity: Attitudes of Undergraduate Student Nurses and Registered Nurses. *Journal of Clinical Nursing* 2009;18(16): 2355-65.
- Pantenburg B, Sikorski C, Lupp M, Schomerus G, Könign H, Werner P, Riedel- Heller S.** Medical Students' Attitudes Towards Overweight and Obesity. *PLoS One* 2012;7(11):1-8.
- Stein J, Lupp M, Ruzanska U, Sikorski C, König H, Riedel-Heller S.** Measuring Negative Attitudes Towards Overweight and Obesity in The German Population– Psychometric Properties and Reference Values for The German Short Version of The Fat Phobia Scale (FPS). *PloS one* 2014;9(12):1-18.
- Satman İ, Yılmaz T, Sengu A, Salman S, Salman F, Uygur S et al.** Population-Based Study of Diabetes and Risk Characteristics in Turkey Results of The Turkish Diabetes Epidemiology Study (TURDEP). *Diabetes Care* 2002;25(9):1551-6.
- Sert H, Seven A, Çetinkaya S, Pelin M, Aygin D.** Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Obezite Ön Yargı Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi* 2016;1(4):9-17.
- Storch E, Milsom V, DeBraganza N, Lewin A, Geffken G, Silverstein J.** Peer Victimization, Psychosocial Adjustment, and Physical Activity in Overweight and at Risk for Overweight Youth. *J Pediatr Psychol* 2007;32(1):80-9.
- Soto L, Armendariz-Anguiano A, Bacardi-Gascon M, Cruz A.** Beliefs, Attitudes and Phobias Among Mexican Medical and Psychology Students Towards People with Obesity. *Nutr Hosp* 2014;30(1):37-41.
- Sarıkaya R, Öztürk H, Afaon Y, Turegun E.** Examining University Students' Attitudes Towards Fat Phobia". *Turkish Journal of Sport and Exercise* 2013,15(2):70-4.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu.** Obezitenin Tanımı, Birinci Basamak Hekimler İçin Obezite İle Mücadele El Kitabı, 1. Baskı, Ankara, Anıl Matbaacılık;2013: p. 27-30.
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü,** Türkiye'de Obezite Cerrahisinin Obezite Tedavisindeki Yeri, 1. Baskı. Ankara, T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü. 2014.p.30-43, 2014.
- Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği.** Obezite Tanı ve Tedavi Klavuzu,1. Baskı, Ankara, Miki Matbaacılık. 2014.p.13-9.
- Usta E, Acar K, Aygin D.** Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Obeziteye İlişkin Tutumları. *Electronic Journal of Vocational Colleges- UMYOS Özel Sayısı* 2015;5(5):46-53.
- Uluöz E.** Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Obez Bireylere Karşı Tutum Düzeylerinin Sınıf Değişkenine ve Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması. *Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi* 2016;2(4):124-36.
- Usta E, Akyolcu N.** Cerrahi Hemşirelerinin Fazla Kilolu/ Obez Hasta Bakımına İlişkin Bilgi ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *F.N. Hem. Dergisi* 2014; 22(1):1-7.
- Yanikkerem E.** Obezitenin Kadın Sağlığına Etkileri. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2017;3(1):37-46.